

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ ЗІ СТАНДАРТІВ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «ГЕЛЬВЕТІКА»
ОДЕСЬКА РЕГІОНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ
ЖУРНАЛІСТІВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ОСЕРЕДОК НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІЖНАРОДНИЙ КЛАСИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПИЛИПА ОРЛИКА

За інформаційної підтримки
*Філії акціонерного товариства
«Національна суспільна телерадіокомпанія України»
«Одеська регіональна дирекція»*

Збірник матеріалів

V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
27-29 травня 2026 року

**МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ
В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОГО ДІАЛОГУ: СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ**

Одеса - 2026

Друкується за рішенням Вченої ради Одеського національного морського університету (*протокол № 15 від 27 травня 2026 року*)

Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (27-29 травня 2026 року) / за заг. ред. В. Ю. Сікорської; ред. колег.: І. В. Савельєва, О. М. Шумило [та ін.]; відп. за вип. Л. С. Дідур, Т. О. Коробко. Одеса, 2026. 230 с.

Збірник містить матеріали учасників V Міжнародної науково-практичної конференції «Міжкультурні комунікації в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку», що об'єднала науковців, аспірантів, студентів і представників громадських організацій із різних міст України (Київ, Одеса, Тернопіль, Дніпро, Харків, Херсон, Запоріжжя, Вінниця, Ізмаїл, Крижопіль, Львів, Миколаїв, Ужгород, Умань) та закордону (Республіка Болгарія, Республіка Польща, Китайська Народна Республіка, Нігерія, Іспанія, Австрія).

У збірнику представлено результати теоретичних і прикладних досліджень у галузі міжкультурної комунікації, журналістики, дискурсології, соціолінгвістики, культурології та суміжних гуманітарних дисциплін. Основну увагу зосереджено на проблемах комунікативної взаємодії в глобалізованому суспільстві, трансформації культурних кодів, мовній толерантності, стратегіях міжетнічного порозуміння та гуманітарних вимірах міжнародного діалогу.

Видання призначене для науковців, викладачів, студентів, працівників медіасфери, культурної дипломатії та всіх, хто досліджує сучасні гуманітарні процеси в контексті глобалізації.

*Матеріали конференції публікуються в авторській редакції.
Відповідальність за зміст матеріалів покладається на авторів.*

Алла Коваленко, Анна Мільковська

ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ТА ПРОКСИ-КОНФЛІКТУ МІЖ ІЗРАЇЛЕМ ТА ІРАНОМ У МАТЕРІАЛАХ УКРІНФОРМ, REUTERS TA ASSOCIATED PRESS	144
--	-----

Станіслав Гладкий, Дарина Стоянова

ВІЗУАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ЦИФРОВИХ МЕДІА	147
--	-----

Artem Melnyk, Nataliya Kurasova, Ivan Nenov

GAME JOURNALISM IN CONTEMPORARY DIGITAL MEDIA: THE CASE OF IGN, GAMESPOT AND KOTAKU	149
--	-----

РОЗДІЛ 3

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Олександр Шумило, Людмила Дідур

РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ МОРСЬКИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	153
--	-----

Андрій Іванов

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТРК УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	156
--	-----

Любов Степченко

УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ЧИННИК МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	159
---	-----

Вікторія Однолько

АДАПТАЦІЯ ГОТЕЛЬНОГО СЕРВІСУ ПІД КУЛЬТУРНІ ОЧІКУВАННЯ ГОСТЕЙ	162
---	-----

Інна Малецька

МІЖНАРОДНЕ СТАЖУВАННЯ ЯК ЧИННИК УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ, ІННОВАЦІЇ ТА МІЖІНСТИТУЦІЙНА СПІВПРАЦЯ	164
---	-----

Вадим Цапенко

ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ РЕКРАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ ВІДПОВІДНО ДО КУЛЬТУРНИХ ОЧІКУВАНЬ КЛІЄНТІВ	166
--	-----

РОЗДІЛ 4

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Барвара Ситнікова, Марина Мельниченко

РОЛЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ	169
---	-----

РОЗДІЛ 4

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ СТУДЕНТІВ
У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

DOI 10.32782/2026-05-27-29-230-55

РОЛЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ
КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ**Варвара Ситнікова**

доктор медедичних наук, професор,
завідувач кафедри гістології, цитології, ембріології
та патологічної морфології з курсом судової медицини
одеський національний медичний університет
ORCID: 0000-0002-2111-669X

Марина Мельниченко

доктор медедичних наук, професор кафедри
загальної, дитячої та військової хірургії
з курсом урології та офтальмології
ORCID: 0000-0001-9066-4801

***Анотація.** Сучасна медична освіта формується в умовах глобалізації та мультикультурності, що зумовлює необхідність розвитку не лише теоретичних знань і практичних навичок, а й ефективної комунікації з пацієнтами різних культурних і соціальних груп. Недостатній рівень міжкультурної взаємодії асоціюється з підвищеним ризиком діагностичних помилок, низьким комплаєнсом та зниженням якості медичної допомоги.*

***Ключові слова:** міжкультурна комунікація, медична освіта, професійні компетенції, студенти медичного факультету, симуляційне навчання, ОСКІ.*

Мета дослідження - проаналізувати роль міжкультурної комунікації у формуванні професійних компетенцій студентів медичного факультету та визначити її вплив на якість клінічної підготовки.

Матеріали та методи. Проведено аналітичний огляд сучасних наукових джерел, присвячених компетентнісному підходу в медичній освіті, проблемам міжкультурної комунікації та ефективності освітніх технологій її формування.

Результати. Встановлено, що міжкультурна комунікація є інтегративним компонентом професійної компетентності лікаря, який поєднує когнітивні, практичні та поведінкові аспекти підготовки. Її ефективність безпосередньо впливає на точність діагностики, рівень довіри пацієнта та результати лікування. Визначено, що найбільш ефективними методами формування міжкультурної компетентності є симуляційне навчання, клінічні сценарії, робота зі стандартизованими пацієнтами та об'єктивний структурований клінічний іспит (ОСКІ). Підтверджено, що недостатня увага до комунікативної підготовки призводить до розриву між теоретичними знаннями студентів та їх готовністю до реальної клінічної взаємодії.

Висновки. Міжкультурна комунікація є ключовим компонентом професійної

підготовки лікаря та важливим чинником якості медичної допомоги. Її інтеграція у навчальний процес сприяє формуванню сучасного фахівця, здатного до ефективної, етичної та безпечної медичної практики в умовах мультикультурного середовища.

Постановка проблеми. Сучасна медична освіта зазнає суттєвих трансформацій під впливом глобалізації, зростання академічної мобільності та мультикультурності суспільства [1,5]. У цих умовах підготовка лікаря вже не обмежується засвоєнням теоретичних знань, а передбачає формування інтегрованої професійної компетентності, що включає клінічне мислення, практичні навички та ефективну комунікацію з пацієнтом [2,3]. Особливої актуальності набуває проблема розриву між рівнем знань студентів та їх готовністю до реальної клінічної взаємодії, оскільки навіть за достатньої теоретичної підготовки майбутні лікарі часто стикаються з труднощами у спілкуванні з пацієнтами різних культурних і мовних груп, що може призводити до помилок діагностики, низького комплаєнсу та зниження якості медичної допомоги [6,7]. У цьому контексті міжкультурна комунікація розглядається як ключовий компонент професійної компетентності лікаря, що забезпечує ефективну взаємодію, врахування соціокультурних особливостей пацієнтів та підвищення безпеки лікування [7,8]. В умовах інтеграції України до європейського освітнього простору зазначена проблема набуває особливого значення та потребує системного впровадження у процес підготовки студентів медичних факультетів [5].

Мета дослідження - проаналізувати роль міжкультурної комунікації у формуванні професійних компетенцій студентів медичного факультету та визначити її вплив на якість клінічної підготовки.

Завдання дослідження полягають у аналізі сучасних підходів до формування професійної компетентності лікаря, визначенні місця міжкультурної комунікації у її структурі, оцінці впливу міжкультурної взаємодії на якість медичної допомоги, характеристиці ефективних освітніх технологій формування міжкультурної компетентності та обґрунтуванні актуальності даної проблеми для України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна модель медичної освіти базується на компетентнісному підході, який передбачає інтеграцію знань, клінічного мислення, практичних навичок і комунікативних умінь [2,4]. Водночас у сучасних дослідженнях підкреслюється, що саме комунікація стає визначальним компонентом ефективної клінічної діяльності, оскільки забезпечує не лише передачу інформації, а й формування терапевтичного альянсу між лікарем і пацієнтом [6].

У контексті мультикультурного середовища роль комунікації суттєво трансформується. Лікар повинен враховувати не лише клінічні, але й соціокультурні особливості пацієнта, що впливають на інтерпретацію симптомів, ставлення до захворювання та прийняття медичних рішень [7,8]. Таким чином, міжкультурна комунікація виступає не додатковою, а базовою складовою професійної компетентності.

Аналіз сучасних досліджень свідчить, що недостатній рівень культурної компетентності асоціюється зі зростанням кількості діагностичних помилок, зниженням комплаєнсу та погіршенням клінічних результатів [6]. Зокрема, мовний бар'єр може призводити до неповного збору анамнезу, а культурні відмінності - до неправильного трактування симптомів і відмови пацієнта від лікування. У свою чергу, ефективна міжкультурна взаємодія підвищує точність діагностики, рівень довіри та

прихильність до терапії [6,7].

З позицій компетентнісного підходу міжкультурна комунікація інтегрує декілька рівнів професійної підготовки лікаря: когнітивний (знання про культурні особливості), операційний (комунікативні навички), поведінковий (моделі взаємодії) та ціннісно-етичний (емпатія, толерантність) [2,4]. Саме ця інтеграція забезпечує формування лікаря як суб'єкта клінічної взаємодії, здатного адаптуватися до різних соціальних контекстів.

Важливим аспектом є те, що формування міжкультурної компетентності не може бути реалізоване виключно в межах теоретичного навчання. Ефективність забезпечується через використання активних освітніх технологій, зокрема симуляційного навчання, клінічних сценаріїв, роботи зі стандартизованими пацієнтами та ОСКІ [1,2,4]. Ці методи дозволяють моделювати реальні ситуації взаємодії та формувати поведінкові стратегії лікаря.

Особливу роль відіграють клінічні ситуації, що відображають типові виклики міжкультурної взаємодії: пацієнт іншої культури, мовний бар'єр, різні уявлення про лікування. У таких умовах лікар повинен застосовувати адаптивні комунікативні стратегії, включаючи активне слухання, доступне пояснення, врахування культурних особливостей та індивідуалізацію підходу. Саме ці навички визначають ефективність клінічної діяльності та безпеку пацієнта [6,7].

Для України проблема міжкультурної комунікації має особливе значення у зв'язку з мультикультурністю населення, активними міграційними процесами та інтеграцією до європейського освітнього простору [5]. У цих умовах формування міжкультурної компетентності стає необхідною складовою модернізації медичної освіти та підготовки конкурентоспроможного лікаря.

Отримані результати узгоджуються з сучасними підходами до медичної освіти, які підкреслюють провідну роль комунікативних компетенцій у структурі професійної підготовки лікаря. Зокрема, у дослідженні Frank J.R. та співавт. [3] акцентується увага на тому, що компетентність лікаря формується як інтегрована система, де комунікація є одним із ключових компонентів поряд із клінічним мисленням і практичними навичками. Аналогічні підходи представлені у роботах Fitzpatrick S. та співавт. [2], де міжкультурна взаємодія розглядається як необхідна складова сучасних глобальних компетентностей у сфері охорони здоров'я.

Разом із тим, результати нашого аналізу розширюють ці положення, підкреслюючи, що міжкультурна комунікація не лише доповнює професійну підготовку, а фактично визначає ефективність клінічної діяльності в умовах мультикультурного середовища. У дослідженні Schenk L. та співавт. [6] показано, що недостатній рівень культурної компетентності медичного персоналу асоціюється зі зниженням якості медичної допомоги та підвищенням ризику комунікативних помилок, що повністю підтверджує отримані нами висновки.

Позиція щодо необхідності розвитку міжкультурної компетентності також підтримується у роботах Shepherd S.M. та співавт. [7], які наголошують на складності формування культурної чутливості у клінічній практиці та необхідності її системного впровадження в освітній процес. У свою чергу, Walkowska A. та співавт. [8] підкреслюють, що студенти медичних факультетів усвідомлюють важливість міжкультурної комунікації, однак відзначають недостатню практичну підготовку в

цьому напрямі, що також корелює з виявленням у нашому аналізі розривом між теоретичними знаннями та готовністю до реальної взаємодії.

Особливу увагу в сучасній літературі приділено освітнім технологіям, що сприяють формуванню міжкультурної компетентності. Зокрема, Дельва І.І. та співавт. [1] відзначають ефективність симуляційного навчання як інструменту моделювання клінічних ситуацій без ризику для пацієнта. Наші результати доповнюють ці дані, демонструючи, що поєднання симуляцій, клінічних сценаріїв, роботи зі стандартизованими пацієнтами та ОСКІ створює найбільш ефективне освітнє середовище для формування інтегрованих компетенцій.

Важливим аспектом є також регіональний контекст. У дослідженні Rimal J. та співавт. [5] підкреслюється значення соціальної відповідальності медичної освіти, що включає адаптацію підготовки лікарів до потреб суспільства. У цьому контексті наші висновки щодо актуальності міжкультурної комунікації для України є логічним продовженням цих підходів, враховуючи мультикультурність населення та інтеграційні процеси.

Таким чином, результати дослідження не лише підтверджують дані сучасної літератури, але й поглиблюють розуміння ролі міжкультурної комунікації як системоутворюючого елементу професійної підготовки лікаря, що визначає якість медичної допомоги в умовах сучасного суспільства.

Висновки.

1. Міжкультурна комунікація є невід'ємною складовою сучасної медичної освіти та ключовим компонентом професійної компетентності лікаря.

2. Вона забезпечує ефективну взаємодію між лікарем і пацієнтом, враховуючи культурні, мовні та соціальні особливості, що безпосередньо впливає на якість медичної допомоги.

3. Недостатній рівень міжкультурної комунікації асоціюється з підвищеним ризиком діагностичних помилок, низьким комплаєнсом і конфліктами у клінічній практиці.

4. Формування міжкультурної компетентності потребує впровадження сучасних освітніх технологій, зокрема симуляційного навчання, роботи зі стандартизованими пацієнтами та ОСКІ.

5. Інтеграція міжкультурної комунікації у підготовку студентів сприяє формуванню сучасного лікаря, здатного до ефективної, етичної та безпечної медичної практики в умовах мультикультурного середовища.

ЛІТЕРАТУРИ

1. Дельва ІІ, Литвиненко НВ, Дельва МЮ, Пінчук ВА, Кривчун АМ. Симуляція у медичній освіті: історія розвитку. Актуальні проблеми сучасної медицини. Вісник української медичної стоматологічної академії. 2019. №19(2). С. 183-185. DOI 10.31718/2077-1096.19.2.183

2. Fitzpatrick S, Magaña L, Haywood J, Kerswill C, Tabche C, Robinson P. Development of the World Health Organization Global competency and outcomes framework for the Essential Public Health Functions. EfH [Internet]. 2025 Jun. 25 [cited 2026 Apr. 21];38(2):91-102. Available from: <https://educationforhealthjournal.org/index.php/efh/article/view/341>

3. Frank JR, Taber S, van Zanten M, Scheele F, Blouin D; International Health Professions Accreditation Outcomes Consortium. The essential enterprise: the critical role of accreditation in the 21st century. BMC Med Educ. 2020 Sep 28;20(Suppl 1):304. doi: 10.1186/s12909-020-02120-6. PMID: 32981522; PMCID: PMC7520973.
4. Grichanik M, Stone RC. Exploring LCME's New USMLE Norms of Accomplishment: Medical School Self-Reflection to Support Continuous Quality Improvement. Med Sci Educ. 2025 Sep 19;35(6):2811-2818. doi: 10.1007/s40670-025-02488-4. PMID: 41798383; PMCID: PMC12960888.
5. Rimal J, Shrestha A, Cardell E, Billett S, Lam AK. Making Medical Education Socially Accountable in Australia and Southeast Asia: A Systematic Review. Med Sci Educ. 2025 Feb 25;35(3):1767-1776. doi: 10.1007/s40670-025-02322-x. PMID: 40625984; PMCID: PMC12228936.
6. Schenk L, Sonntag PT, Beck P, Khan Z, Peppler L, Schouler-Ocak M. Organisational and staff-related effects on cultural competence in the hospital setting: a cross-sectional online survey of nursing and medical staff. BMC Health Serv Res. 2022 May 14;22(1):644. doi: 10.1186/s12913-022-07947-x. PMID: 35568939; PMCID: PMC9107243.
7. Shepherd SM, Willis-Esqueda C, Newton D, Sivasubramaniam D, Paradies Y. The challenge of cultural competence in the workplace: perspectives of healthcare providers. BMC Health Serv Res. 2019 Feb 26;19(1):135. doi: 10.1186/s12913-019-3959-7. PMID: 30808355; PMCID: PMC6390600.
8. Walkowska A, Przy muszała P, Marciniak-Stępak P, Nowosadko M, Baum E. "To be culturally competent is to be willing to learn about the differences and to acknowledge them"- a qualitative study on Polish medical students' attitudes towards cross-cultural competence development. BMC Med Educ. 2024 Aug 1;24(1):833. doi: 10.1186/s12909-024-05830-3. PMID: 39090655; PMCID: PMC11295578.

DOI 10.32782/2026-05-27-29-230-56

РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ КОМУНІКАЦІЇ У ПЕДАГОГІЧНОМУ СПІЛКУВАННІ

Валентин Терновський

доктор фізико-математичних наук, професор,
професор кафедри судноводіння і морської безпеки
Одеський національний морський університет
ORCID: 0000-0002-4402-4157

Анотація. У тезах розглянуто питання важливості невербальної поведінки викладача з точки зору ефективності передачі інформації студентам та створення позитивного навчального середовища.

Ключові слова: інформація, невербальна комунікація, кінесика, викладач, жести, сигнали.

Дві тисячі років тому римський оратор Цицерон сформулював три обов'язки для оратора, які є актуальними і для сучасного вчителя. Ці обов'язки включають: 1) бути